

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-534-1-82>

ECONOMIC PROBLEMS IN THE CONDUCT OF ACCESSION NEGOTIATIONS WITH THE EU

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ВСТУПНИХ ПЕРЕГОВОРІВ З ЄВРОСОЮЗОМ

Shynkar V. A.

*PhD in Economics,
Associate Professor,
Associate Professor at the International
Economic Relations Departement
Uzhhorod National University,
m. Uzhhorod, Ukraine*

Шинкар В. А.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних
економічних відносин
Ужгородський національний
університет
м. Ужгород, Україна*

Roshko S. M.

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of International Economic Relations
Uzhhorod National University
Uzhhorod, Ukraine*

Рошко С. М.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних
економічних відносин
Ужгородський національний
університет
м. Ужгород, Україна*

Teplova L. I.

*PhD student at the Department of
International Economic Relations
Uzhhorod National University,
m. Uzhhorod, Ukraine*

Теплова Л. І.

*аспірантка кафедри міжнародних
економічних відносин
Ужгородський національний
університет,
м. Ужгород, Україна*

21 березня 2024 року Саміт глав держав та урядів ЄС закликав затвердити переговорні рамки, які Європейська комісія підготувала для України та Молдови. Українська переговорна рамка включає 33 розділи. Найважливіше значення мають п'ять, які об'єднані у кластер «Fundamentals» або «Засадничі розділи». Це розділи за номерами «Судочинство», «Юстиція, свобода, безпека», «Публічні закупівлі», «Статистика» та «Фінансовий контроль». Разом з тим до фундаментальних зараховують критерії, за якими немає окремих переговорів, але буде загальний моніторинг, зокрема стан демократії та держуправління [1]. Єврокомісія передала Європейській раді скринінговий звіт стосовно кластера «Fundamentals», з якого почнуть

відкривати переговори про членство України у ЄС. Відповідно до переговорних рамок, цей кластер відкривається першим і закривається останнім на переговорах.

Процес вступних переговорів України з Євросоюзом передбачає здійснення поглибленого аналізу і порівняння законодавчо-правових, економічних, соціальних вимірів нашої країни з партнерами ЄС. Традиційно перемовини країни-кандидата та Європейської комісії щодо верховенства права та антикорупційної політики відбувається в межах 23-го розділу, що входить до першого кластера «Основи вступу до ЄС». Він визначає успіх усього процесу переговорів про вступ: його відкривають першим і закривають останнім. Однак фактично вперше Європейська комісія застосувала щодо України вимогу включити антикорупційні ініціативи до всіх переговорних розділів – від енергетики та цифрової трансформації до медіа. Цей підхід отримав назву «антикорупційний мейнстрімінг». Таким чином, Україна не зможе закрити жоден з 33 розділів, доки не виконає відповідні вимоги щодо боротьби з корупцією [2].

У Євросоюзі розроблена багатокрокова схема встановлення і перевірки індикаторів виконання контрольних показників по інтеграції країни в Європейські структури. Такий підхід передбачає, що держава-кандидат не знайде креативний шлях формального виконання вимог Євросоюзу без проведення реформ по суті. У той же час, передбачена можливість використання переваг євроінтеграції поетапно, ще до повної готовності до вступу в ЄС. Зокрема, це стосується «поетапного входження» до окремих політик, ринку та програм Європейського Союзу. По суті, розширення ЄС здійснюється по правилам, які забезпечують гнучкість процесу у разі непередбачуваних подій. Вступні переговори за своєю природою є відкритим процесом, результат якого не може бути гарантований заздалегідь. Понад дві третини українців вважають, що вступ до Європейського Союзу був би найкращим інтеграційним напрямом для України. Це найвищий відсоток підтримки з 2013 року. У той же час опитування соціологічної групи «Рейтинг» свідчить, що кількість українців, які вірять у швидкий вступ до ЄС, знизилася майже у 4,5 рази порівняно із 2022 роком, коли таких було 60%.

17 квітня 2024 року в інвестиційних відносинах Україна-ЄС відбулись позитивні зміни. Почала реалізовуватися програма Ukraine investment Framework складова частина програми Ukraine Facility, яка передбачає сприяння в залученні передусім приватних інвестицій в українську економіку. Враховуючи воєнний стан, впроваджений в Україні, передбачено надання фінансових гарантій інвесторам на суму

7,8 млрд. євро. Цей механізм частково покрий ризик масштабних проєктів. Окрім того будуть надані гранти змішаного фінансування і технічної допомоги на 1,5 млрд. євро. Очікується, що реалізація Ukraine investment Framework дозволить залучити до 40 млрд. євро державних і приватних інвестицій [4]. Зрозуміло, що плани Євросоюзу по інвестуванню української економіки передбачають, що будуть використовуватися основні розділи кластеру Fundamentals, а саме: реформи в судочинстві, юстиції, публічних закупівлях, фінансовому контролю тощо.

Одним із лідерів руху української інтеграції в структури Євросоюзу є цифрова трансформація. В умовах воєнного стану вдалося створити ряд ефективних діджитал-інструментів у сфері документообігу, підприємництва, декларування, запровадження електронних реєстрів. Насправді, зроблено початок гармонізації національного законодавства щодо кібербезпеки за європейськими стандартами.

Одним із основних напрямів реалізації двосторонніх переговорів з ЄС є формування митної політики України. Верховна Рада ухвалила закон № 10411, який вносить зміни до Митного кодексу щодо імплементації деяких положень із митних законів Європейського Союзу. Це наближує Україну до більш широкого застосування митного законодавства Євросоюзу та гранично завершує впровадження основної частини митного права ЄС (EU Acquis) у законодавстві нашої країни. У подальшому наступними масштабними змінами буде прийняття нового Митного кодексу України, який ґрунтується на митному кодексі Євросоюзу [5].

Одним із ключових завдань успішної повоєнної модернізації України і наближення її до правових норм Євросоюзу є проведення комплексної податкової реформи. Традиційно нові держави члени інтегруються в правовий порядок ЄС із моменту свого вступу, що відповідає принципу негайної дії права Європейського Союзу. Згідно зі статтею 228 Договору про функціонування ЄС нові держави-члени отримують постанови, директиви, рішення, рекомендації та висновки через систему Acquis. Ця система у сфері оподаткування включає два основних елементи: непряме оподаткування, що впливає на вільний рух товарів і послуг на єдиному ринку, та пряме оподаткування, яке в основному залишається під юрисдикцією держав-членів. Окрім цього діють правила адміністративної співпраці, які сприяють ефективному функціонуванню податкової системи. Наприклад, у сфері непрямого оподаткування ЄС координує та гармонізує законодавство щодо ПДВ та акцизних зборів. Україна розпочала адаптацію системи ПДВ до

вимог Євросоюзу. Зокрема, переглядаються стандарти щодо ставок та обсягу податкових зобов'язань. Із 1 січня 2024 року підлягають оподаткуванню ПДВ у загальному порядку операції із ввезення на митну територію України медичних виробів та лікарських засобів [6].

Аутсайдерами руху України до Євросоюзу є соціальна політика та зайнятість. Ця сфера перебуває на початковій стадії адаптації до правил та норм законодавства ЄС. Основною причиною такої ситуації є воєнні дії на території України, які зумовлюють багато невизначеностей і ризиків в економіці. Спостерігається напружена ситуація на ринку праці, особливо серед представників робочих спеціальностей, логістів та представників роздрібної торгівлі. Така ситуація зберігатиметься певний час і в повоєнний період на етапі відбудови країни.

Література:

1. Сидоренко Сергій. Києву готують албанський шлях до ЄС. Деталі рішення про формат вступних переговорів з Україною. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2024/03/13/7181648> (дата звернення: 26.01.2025).
2. Калмиков Дмитро. Непозбувна антикорупція: які вимоги стануть центром переговорів про вступ до ЄС. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2025/01/15/7202512/> (дата звернення: 26.01.2025).
3. Кричківська Уляна. Опитування: українці надають пріоритет вступу до НАТО перед ЄС. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2025/01/14/7202514/> (дата звернення: 26.01.2025).
4. Винокуров Ярослав. Війна – не перешкода. Інвестиції в Україну зростають, але для відновлення замало. Що потрібно зробити владі? URL: <https://epravda.com.ua/publications/2024/04/25/712862/> (дата звернення: 26.01.2025).
5. Волохита Віктор. Рада впровадила європейські митні норми і наблизила до нового Митного кодексу. URL: <https://epravda.com.ua/news/2024/08/22/718329/> (дата звернення: 26.01.2025).
6. Про новації в оподаткуванні в 2024 році. Єдиний державний вебпортал електронних послуг. Державна податкова служба України. URL: <https://www.tax.gov.ua/media-tsentr/novini/746649.html> (дата звернення: 26.01.2025).